

EL TEATRE

LA VIDA PARISENCA

Alguns espectacles

No sé si cal veure-hi la influència dels esdeveniments d'Espanya, però el fet és que quatre teatres ens acaben de presentar obres sobre temes revolucionaris: *Fraternité*, *Beau Danube rouge*, *La conversion de Figaro* i *Le sang de Danton*. Aquestes obres no són, d'altra banda, les úniques que deixen un ample lloc a les preocupacions polítiques. Sense parlar de *L'affaire Dreyfus*, que ha aixecat al voltant de l'Ambigu uns veritables avalots fomentats per l'Acció Francesa, hem tingut Musse de Jules Romains, *Palais-Bourbon* de L. Treich i P. de Mont, i *La charrette aux pommes* de Bernard Shaw, que no és més que una seguida discussió política animada per uns dels esperits més curiosos d'aquest temps.

A l'Atelier, *Fraternité* ens mostra les vicissituds d'una revolució militar en alguna república sudamericana; el que han volgut escriure Georges Girard i Fernand Fleuret és una fantasia, sobre un tema greu, però és d'alta qualitat.

Molt diferent és *Beau Danube rouge*, de Bernard Zimmer, que es representa al teatre Montparnasse; es tracta de la revolució hongaresa de 1919, i aquesta obra pertany al que es podria anomenar gènere cinematogràfic. L'èxit de *Donogoo-Tonka* incita en aquest moment els directores de teatres d'avantguarda a muntar obres dividides en quadros múltiples, en què el nombre de personatges i de decoracions sedueix més fàcilment el públic que les comèdies en tres actes i amb tres personatges de les quals els teatres de boulevard han fet una especialitat.

L'heroi de *Beau Danube rouge* és Bela Kun; el de *Le sang de Danton*, de Saint-Georges de Bouhélier, que acaba de representar la Comèdia Francesa, és Danton; mentre que Robespierre té un ample lloc en *La conversion de Figaro* que J.-J. Brousson i Raymond Escholier acaben de donar a l'Odeon.

Potser és un senyal dels temps que dos teatres oficials muntin obres com aquestes, que posen en escena la Revolució francesa. En tot cas cal felicitar-se que aquestes temptatives més o menys reeixides s'estorcin de reaccionar contra el marasme on s'ensopeix el teatre francès.

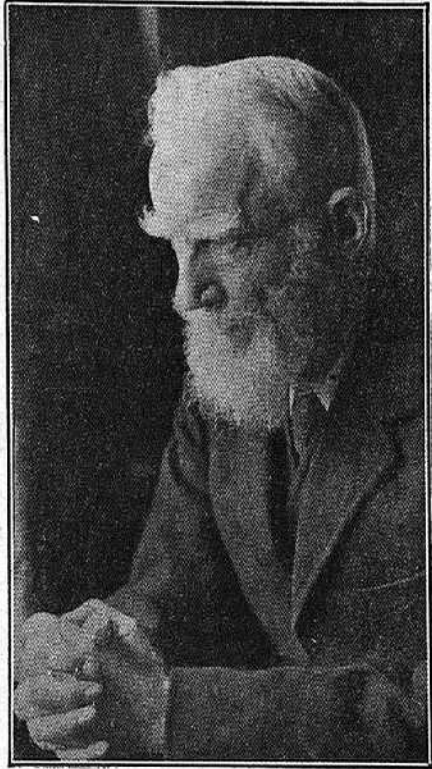
Hom no sabia dissimular que els més grans èxits d'aquestes darreres temporades han estat sovint obres estrangeres. Actualment encara, una obra espanyola, *Le chant du berceau*, de Gregorio Martínez Sierra, i una altra d'anglesa, *La charrette aux pommes*, s'aguanten al cartell des de fa mesos, mentre que les darreres produccions d'alguns autors, celebres com Henry Bernstein, Sacha Guitry i Henry Kistmaekers, han estat acollides fredissimament.

Hi ha en particular a l'Europa central, a Alemanya, a Polònia, a Rússia, un moviment dramàtic de vitalitat, l'originalitat del qual deixen molt enrera les produccions que els «autors de boulevard» continuen oferint-nos. D'altra banda la competència del cinema parlant es demostra singularment perillosa, sobretot ara que les millors obres són posades a la pantalla i que els escriptors més reputats n'escriuen els diàlegs.

Hi ha actualment una altra competència de la qual comencen a patir els teatres parisiens: la de l'Exposició Colonial. Vet aquí un espectacle que és pot recomanar sense por de decepció; hi ha un desplegament de *mise en scène* que el teatre és

ben incapaç de concebre, i la nit, quan les fonts lluminoses dispensen la seva *féerie*, quan el Temple d'Angkor apareix tot brillant d'or líquid sota el foc dels projectors, les revistes de gran espectacle del Casino de París i de les Folies Bergère empal·lideixen singularment.

Per això les recaptacions dels teatres baixen sensiblement i les obres que s'han mantingut al cartell durant mesos i anys, com

Bernard Shaw

Topaze, *Marius*, *Le sexe faible*, *Donogoo-Tonka*, han hagut d'acabar llur carrera.

Per provar d'alçar el nivell d'un teatre en decadència, hom pensa a recórrer a escriptors que, fins aleshores, només s'havien assajat en la novella. Llurs reeixides han estat desiguals: si Jules Romains ha obtingut grans èxits amb *Knock* i *Donogoo*, si Jean Giraudoux ha conegut un triomf amb *Siegfried*, pel contrari, *Double* i *Richard*, d'Alfred Fabre-Luce, han estat fracassos complets. Desitgem que no passi el mateix amb *L'eau fraîche*, de Drieu la Rochelle, que marca el debut en l'escena d'un dels escriptors més originals de la jove generació.

En resum, les úniques obres que fan diners actualment són *La vie parisienne* a Mogador i *Le Roi a les Variétés*; la represa d'aquesta darrera, de Robert de Flers i Caillavet, havia estat acollida bastant malament per la crítica, que l'havia trobada envellida i mediocrement representada; el públic, fet i fet, hi va perquè és una obra cèlebre i la seva vella reputació en fa l'èxit. *La vie parisienne*, pel contrari, és un encantament. Per bé que escrita fa més de setanta anys, la música d'Offenbach queda tan jove, tan esclatant com el primer dia. Max Dearly és l'animador d'aquesta peça; hom sap que és el millor actor còmic francès, i la seva *mise en scène* no és pas menys atordidora que la seva interpretació. Amb la comèdia-revista de Rip que es representa al Palais-Royal i el títol de la qual: *La Viscosa*, fa al·lusió als recents escàndols financers, és si fa no fa l'únic espectacle que es pugui recomanar actualment als que vénen a París a cercar distraccions espirituals i brillants.

G. CHARENSOL

"SIMULTANINA"

Divertiment futurista en 16 síntesis, de F. T. Marinetti

En una conversa publicada al periòdic *Il megafono* pocs dies abans de l'estrena, *sua Ecc.* F. T. Marinetti, acadèmic d'Itàlia, explicava al seu interlocutor, amb la candorositat futurista que tots li coneixem, que aquella *Simultanina*, darrer fruit del seu magi, seria «una concepció de la màxima rapidesa, el rècord de la qual en l'escena moderna quedaria assenyalat per aquesta obra».

Dels llavis de *sua Ecc.*, tots florits de paraules lúcides i exactes com focs artificials — així ens ho reporta el periodista — atòmic: dinàmic: autònom: compenetrant: sincrònic: alògic: irreal: simultani — segueix el reportatge —, brollen les declaracions:

—Simultani! Quina gran paraula és aquesta! — diu Marinetti.

«Aquesta obra, constituïda de setze síntesis, afirmarà d'una manera indiscutible la superioritat del meu procediment tècnic enfront del passat. Amb ella resoldré el problema dels entreactes que tant preocupa, els quals seran reduïts al mínim preu per mitjà de les recitacions de les síntesis més o menys encadenades, ja davant, ja darrera el teló, sense les solucions de continuïtat i els inevitables allargaments deguts a les exigències materials de l'arranjament de l'escenari...»

La vetllada de l'estrena al Teatre Mauroni, de Milà, per la companyia dirigida per Corrado de Cenzo, la primera actriu de la qual és la bella Anna Fontana, prometia ésser una cosa d'allò més divertida. Seria, deia Marinetti, una vetllada, vària, policroma, polifònica i ultraelèctrica.

El personatge de la primera síntesi portaria una armilla-rebot, en les innúmeres butxaques de la qual hi hauria un abundant mostrari d'aliments futuristes, sòlids i líquids; un perfum nou, apellat, naturalment, *Simultanina*, s'escamparia per la sala aempresonant el públic amb els seus penetrants fetills. Al sabor i al perium s'ajuntaria també la música. Hom cantaria cançons novíssimes «exquisidament futuristes», de Carmine Guarino. Hom sabia que intervenien en l'acció veus sense personatge; hom havia llegit que a la *simtesi* quinzena es presentava un «drama d'objecte», en el qual intervenien només que cadires, taules, butaques, muts i eloquents en el seu desordre que tenia de donar la sensació d'haver estat «instruments d'una baralla o víctimes d'un terratrèmol». I, per acabar, si el *divertimento* era aplaudit, Marinetti acceptaria controvèrsia amb tot aquell que li'n presentés.

Davant d'aquest programa, el bon públic de Milà, com el barceloní amb aquell famós torneó a l'antigua usança de l'Estadi, veié l'avinentosa, si altra cosa no, d'esbravar-se una mica, de poder cridar, de poder avalotar a cor-que-vols i no amb ovacions al Mussolini i amb els cants de *Gloriosità*. A la nit de l'estrena de *Simultanina* hauria estat impossible de fer entrar una persona més al teatre.

El galliner, atapeït de gent, començà a fer soroll molt abans d'alçar-se el teló. Els *marinettistes* del prosceï aplaudiren i victoregen. Marinetti, que s'hi troba com el peix a l'aigua; surt a demanar enèrgicament que hom ajorni els judicis fins a haver vist l'obra, parlant que és acollit amb més soroll i més aplaudiments.

Crític del galliner al pati i del pati al galliner, picaments de peus i remors, insults i amenaces. Però si hom espera que el públic es tranquil·litzi per poder començar, no començarem mai. S'aixeca el teló i ens mostra en escena la protagonista, *Simultanina*, pintant a la vora del mar. Com que el soroll continua, ella també continua pintant una llarga estona. Quan l'ambient es va calmant, surt el senyor Buongustao, golafre i llaminer, que només somia amb la bona taula i les seves delícies. Tot el seu pensament és enviat per aquesta idea. Les imatges del seu parlar són totes inspirades en l'art culinari. S'ha enamorat de *Simultanina*, a la qual es representa com un plat riquíssim. Ell prou ho vol explicar al públic, però aquest quasi bé no li deixa. El seu monòleg davant el teló resulta inintel·ligible per l'escàndol que hi ha a la sala. Aquest personatge és el que tenia de fer gustar al públic les produccions de la cuina futurista, però ha valgut més que no ho intentés.

Simultanina prou desitjava correspondre plenament a l'amor que li demostra Buongustao, però no pot deixar-se convèncer del tot. Ni tampoc, malgrat la bona voluntat que hi posa, pot deixar-se anar a l'amor del jove Deportista, que, trepidant de dinamisme, s'hi vol casar tot seguit. Del seu diàleg amb aquest personatge ningú no se n'ha pogut assabentar pel gran brogit que mouen els espectadors. Llavors surt Marinetti i els increpa. Els avalotadors responen dient-li «passatista», ell els diu que els «passatistes» són ells. «Esteu endarrerits de vint anys!», els crida. Li contesta una pluja de fletxes de paper.

Restablerta un xic la calma, prossegueix l'acció. *Simultanina*, després d'haver acomiadat el senyor Buongustao i el Deportista, acomiada també tots els altres pretendents que se li van presentant: el Bibliòfil, el Professor-poeta, el Conquistador, Don Giovanni, un publicista esnob. A tots els ha enviat a casa la seva mare, on els cita desitjosa de complaure'ls a tots.

Cada un d'aquests personatges representa per a Marinetti un tipus humà diferent, al qual vol adaptar-se *Simultanina* estimant-lo i fent-se'n estimar per allò que és llur característica, per allò que cada un d'ells ama en ella, reflex de la seva pròpia manera d'ésser. Dona múltiple, inquieta, voluble, curiosa i apassionada de tot; pinta, escriu, fa esport, viatja, es diverteix, juga. *Simultanina* voldria ésser mil coses alhora, tenir mil personalitats diverses, volar pel món, trobar-se a tot arreu. Per a ella és impossible resignar-se a viure dins un motlle, tancar-se en una fórmula, estancar la

seva personalitat dins un caràcter determinat. Aquest és el seu turment.

Simultanina ens ve a resultar una personificació d'aquella famosa Inquietud Universal tan invocada, lloada i glorificada, avui més que mai, pel bo i millor de cada casa, patrona dels temps moderns, advocada i protectora de l'innúmer ramat dels ineptes i dels desorientats.

Però, en veritat, aquest anhel, aquesta

Marinetti, d'acadèmic

aspiració, no pot pas satisfer-se així com així. En la impossibilitat de poder ésser de tots els seus enamorats alhora, una dona diferent per cada un d'ells, acomplint per a cada un allò que cada un somia d'ella, un cop els té reunits tots a casa la seva mare, *Simultanina* es suïcida.

Inerta i glaçada, però, qui pot dir que és morta? En ella mort i vida són simultànies, són el mateix. Ella va renaixent per cada un dels seus amants, sempre diversa, sota un aspecte diferent a cada nova renaixença. Bona cuinera per Buongustao, esportiva pel Deportista, lectora i amant dels llibres pel Bibliòfil, tendria i amorosa pel Professor-poeta, coqueta i seductora pel Conquistador, llibresca i petulant amb Don Giovanni, el publicista.

Tot això, més bé o més malament, és el que ha pogut arribar fins al públic entremig de l'avalot i les interrupcions que han allargat la representació d'una manera exageradíssima. Tot aquell afany de síntesi i de rapidesa de Marinetti no ha pogut ésser satisfet. No hi ha hagut en tota la durada de l'obra ni una escena que s'hagi descabellat normalment. Des de bon començament, la lentitud imposada pels incidents ha descohesinat el joc escènic, el moviment dels personatges, la successió de les síntesis, i ha estat de tot punt impossible anar creant l'atmosfera en què tenia de moure's la peripecia.

Ja es suposarà que els que menaren la batalla foren, principalment, els estudiants, repartits per les localitats barates i l'entrada general. El públic lluent i distingit del pati i de les llotges es mantingué — és clar — força neutral. Indubtablement, Marinetti ja comptava amb una bona ràtio d'escàndol, car al cultiu d'aquest ja fa anys que dedica tota la seva activitat, però potser no es pensava que li'n donessin tant. Un dels seus parlaments quan sortí a encarnar-se amb el públic, al qual apellava «assemblea d'ases», acabà amb aquesta frase contundent i *tout à fait* futurista: l'abolició dels anuncis lluminosos a la plaça del Duomo és una idea cretiníssima! La baralla amb què s'ha rebut aquesta sentència ha estat enorme.

No cal dir que en acabar la representació no hi ha hagut pas la controvèrsia que l'autor esperava per poder lluir les seves dots de polemista violent i incisiu. S'han quedat a aplaudir-lo els seus addictes quan ja tot l'altre públic havia desfilat. Hi ha molta gent que sospita que en *Simultanina* hi ha alguna cosa de bo i es proposa tornar-hi per assabentar-se'n un dia que hi hagi més calma.

J. C. i V.

D'UN CONCURS

Els actors "amateurs"

Tots aquells que assistiren al local de l'Orfeó Gracienc dissabte passat, pogueren adonar-se de la importància que té per a la nostra cultura el teatre «amateur».

Es presentaren al públic quatre companyies guanyadores dels diversos premis del concurs d'enguany. Eren de Barcelona i de poblacions catalanes. Cadascuna representà un acte d'obres diverses: *Sirena*, d'Apelles Mesures; *El cor del poble*, d'Ignasi Iglésies; *Terra baixa*, de Guimerà, i, finalment, *El Mistic*, de Russinyol.

A cada companyia es revelaren temperaments remarcables; totes elles tenien gran cura dels conjunts; podem assegurar que els nostres professionals no els avantatgen en consciència artística, i, en els moments de marasme que ara passem, adhuc resten molt enrera pel que fa al treball coordinat dels diversos elements que entren en joc en la representació d'una obra.

Això ens indica que la presumpta crisi de figures de teatre a casa nostra és més fictícia que real; no hi ha dubte que, per algun atzar, avui les escenes professionals es veuen deserts de persones que prometin un brillant esdevenidor; però la nostra terra encara pot llevar noves collites d'actors; no se n'ha perdut pas la mena; els «amateurs» de l'altre dia ens són una fermança.

La cosa més sorprenent d'ells és que gairebé tots presenten estil força personal. No imiten tal o tal altre actor famós. Prefereixen deixar-se influir pel fons mateix de l'obra; hem vist casos d'una comprensió prodigiosa.

L'estil de gairebé tots es caracteritza pel segell de la nostra època: la sobrietat. Nosaltres, en aquest aspecte, creiem que hi pot haver influït intensament l'escola del cinema. Ella ha educat el gest, i l'ha reduït a les proporcions del bon gest. No hi ha dubte que el cinema, penetrant a tot arreu, fa insensiblement una tasca de mestratge.

Per contra, les obres escollides encara són d'un repertori antic: els actors estan molt per damunt de les obres que representen: nosaltres hauríem volgut veure molts d'ells cospant les subtilitats d'alguna obra moderna, catalana o estrangera, o bé alguna de clàssica del teatre: no es tracta de dar a les taules les tragèdies d'Esquíl; però algun Hamlet o Sganarelle ens hauria agradat veure com anava. I ens juguem qualsevol cosa que força dels «amateurs» que es presentaren al públic dissabte passat n'haurien sortit ben bé i amb tots els honors.

Cal que aquestes representacions, fetes d'una manera aynal, perseverin. En una època en la qual els Jocs Florals esdevenen momificats i fòssils, això podria ésser els nostres Jocs Florals. Perquè és necessari com mai fomentar entre el nostre poble l'amor a les coses del teatre; això forma ensemms bons actors, sortits de la massa, i un públic ben educat i curiós. I entre els actors i els públics, seria molt que no infantessin el gran dramaturg que ha de fer donar al noble art una passa definitiva a Catalunya.

R. L.

CAMISERIA
FITÓ
BARCELONA

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLESJaume I, 11
Telèf. 11655

La cara, espill de la salut

Un rostre pàl·lid, demacrat, flac i trist, denota un organisme dèbil, raquític, esgotat.

Quins als veure's així prenen el **Fosfo-Glico-Kola Domènec** regeneren la seva salut, tonifiquen els seus nervis i canvien el seu rostre de dia en dia, fins veure aparèixer els colors sans que signifiquen vida, salut i alegria.

Gabinet ortopèdic

HERNIUS
Salvació
de l'hernia

ARAGÓ, 277, ENTRESOL, 2.
DE 10 A 11 DE 4 A 7
TELÈFON 76850 - BARCELONA

«A l'últim, passats els rigors de l'hivern, es poden ja començar les delicioses excursions estiuenques.»

(Lustige Sachse, Leipsic)

—De manera que la mà de la meua filla? La meua resposta depèn de la seva posició financiera.

—Quina casualitat! La meua posició financiera depèn de la seva resposta.

(The Passing Show, Londres)

FONTBERNAT

SASTRE

TRAJOS MIG TEMPS
PREUS MÒDICSCUCURULLA, 2, 1.ª
BARCELONA

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

TEATRE NOVETATS

Gran companyia lírica de LLUIS CALVO, en la que figura el colossal artista
MARC REDONDO

Avui, tarda,

a PREUS POPULARS, la grandiosa obra

EL REY QUE RABIO

Nit

Los parientes de la Nati

i la famosa obra en dos actes,

Marcha de Honor

pel gran «divo» MARC REDONDO.

Es despataxa a comptaduria!

CAMISERIA F. Vehils Vidal

32-Avinguda Portal de l'Angel-34

7, Plaça Universitat, 7

BRUSES models especials, des de 12 pessetes

SUÏTERS nova col·lecció, des de 8 pessetes

MITJONS canel·lats exclusius, des de 3'50

CAMISES OXFORD PANAMA

"Estrella" amb coll, 12 pessetes

MOCADORS ARGENTINS

per a SENYORA, des de 7 pessetes

72 models de colls forts i fluïdos

a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

LES LLETRES

La filla de la portera

Conte inèdit de C. A. JORDANA

Maurici es féu enrrera i tancà els ulls. Obert per una mà de dits amples i curts, sobre el genoll, tenia el llibre (*In den Klauen des Löwen*) que havia estat llegint des de Sant Pol. Les imatges de l'adolescent alemany i la dama francesa del capítol quinze li passaven, lentes i lleus, per entre els ulls i les parpelles, a través del record del vagó on es trobava ensopejant sotraguejat.

Les persianes d'un costat de vagó barraven el pas al sol. En l'ombra així produïda, els viatgers aclaparats bleixaven dins l'escalf migdià. Llur panteix dissimulat, la xafogor de l'hora, el sotragueig del tren, les imatges eixides del llibre s'avenien a dar al cos de Maurici una sensació de plena vigília latent. Imperceptiblement, amb una força enorme, Maurici premé el sol amb les puntes dels peus; avançà els genolls, el pit; alçà les natges; abaixà els colzes; i la voluptat de l'estirada li féu punyent la dolçor de la carn.

A l'Hostal de Munic, vora les dues, Maurici remenava el café, i el seu repòs enorme era envoltat per una música capriciosa, sacsejada, viril. *In den Klauen des Löwen*, el llibre, era damunt la taula, clos, exhaurit després de deixar en l'home una estela de sexes bèl·lics torturats. Maurici servava a la boca el gust de la llimona, el xoriço, el pebre i la mostassa. L'or de la pilsen se li encenia als ulls, i a través d'aquell foc ell veia intensament la cama llarga i prima d'una *fräulein* propera.

Un quart després, Maurici seia profundament davant la taula del seu despatx, dins la mitja foscor i la mitja frescor produïdes per un tancament acurat de persianes. Del carrer pujava ben poca remor del tràfic, alenat llavors, de la metròpolis. Dins el silenci de l'estança, Maurici se sentia bategar el cor i els polsos de les temples, escoltava el seu bleix. Fumava a lentes xuclades, a llargs llançaments de fum. La rutina que l'havia dut en aquell lloc, en aquella hora, era oblidada i una altra causa de la seva estada allí es feia dominant. Maurici esperava. Espiava, per entre les parpelles mig closes, la porta que el separava del restant del pis buit.

L'espera s'allargava, es feia aguda triomfalment, s'ensopava en la seva fixesa. Maurici en fou arrancat de sobte per una humida sensació com de cova. Aleshores, com si ell i ell mateix fossin dos, es va veure a l'aguait, cent mil anys enrrera, infinitament nu i concentrat; i en tornar a confondre's tot d'una ell mateix amb ell, aquella visió momentània havia augmentat encara la seva tensió formidable, dolça, amargant. L'espera va omplir-se d'emoció concretada.

Vindria tot d'una. Carmeta, la filla de la portera. Pujaria com sempre, és clar. Com sempre que ell visitava el pis en aquella hora. Pujaria amb un drap i un plomell, per a indicar que s'ocupava de la neteja del pis abandonat. Maurici sentiria una mica el pestell de la porta del pis, un lleu trepig de sabatilles, un trontoll discret de moblars. Al cap de poc la porta del despatx s'obriria. «No vol res, senyoret?»

L'home, mirant fix davant seu, hi anticipava Carmeta. La veia dels negres cabells mal tallats fins a les sabatilles esbotzades. Sota aquella mena de bata tacada, tan curta, es marcaven els pits, no gaire grans. De les mànigues rudimentàries sortien uns braços llargs i primos, de color confós. El cos, magre, es movia amb una llangor que feia una impressió d'agilitat. El rostre era ensopejat i lleig a despit d'uns ulls negres molt grossos. Maurici en repassava de pensament la morenor groguenca, el nas aixafat, els llavis gruixuts damunt les grosses dents blanques. Va fer un sospir, gairebé un gemec. Va estrènyer les cuixes i la dolçor de la carn se li tornà cruel.

De sobte intensament quiet i alerta, Maurici va adreçar-se a escoltar. Obrien la porta del pis. Apuntalat al cendrer va apagar-se el cigar de l'escoltador estrenu que seguia pels sorolls el pas de la noia pel pis. La porta del despatx es va obrir. «Com està, senyoret?» La filla de la portera, lentament, féu el tomb de la cambra. En indrets, passava el plomell, el drap llarguament. Després, al mig de l'estança, va girar-se.

—No vol pas res, senyoret?

—Espera... escolta.

L'home va sentir-se amb sorpresa la veu vacilant, tremolosa. Va alçar-se, va fer el tomb de la taula sentint-se el mateix tremolor a tota la carn, mentre alhora calla que es fermes a un caminar feixuc per tal de no trair la força immensa que atia el seu cos. Davant la noia, arran d'ella, Maurici cercà amb els seus ulls els ulls que el miraven, i de seguida, abans que ella li pogués descobrir la intenció a la mirada, li tingué el cos premut contra el seu. Amb un braç, doblegat, l'home subjectava el ciatell de la noia; amb l'altre braç, més avall, provava de dominar-li el cos; i amb la boca mantenia la boca d'ella fixada en un bes panteixós.

Amb l'alè d'ella, Maurici respirava una flaire excitant, com de sabor de faves ofegades. Però aviat va distreure l'en l'oposició de la noia. Apuntalat-se amb una mà al pit de l'home, la filla de la portera s'apartava d'ell a batzecs i amb una estrebada final aconseguia de separar-se'n del tot. Romangueren l'un davant l'altre una estona, retuts, esbufegats. Ella repetia: «Què fa? Què fa? Què fa?» amb una veu apagada, tota xopa de llàgrimes. I se'l mirava amb uns ulls anguniats, aterrits...

Un gest d'ell, i la noia atenyé corrent la porta, el passadís. L'home va atrapar-la en dos salts i aviat la tingué d'esquena a la paret, tot el cos d'ella oprimint pel cos d'ell. Però amb moviments de cap embogits la noia aconseguia de defugir el bes de Maurici. Repetia baixet, seguit: «No vull, no vull, no vull!» i els seus esforços per a escapar-se li feien fer petits moviments laterals al llarg de la paret del passadís.

Aviat van trobar-se davant una porta, la de la cambra de la minyona, absent, i la porta cedí de sobte rera l'esquena d'ella. L'impuls de la lluita els va dur fins al llit i els va fer caure damunt els matalassos. Maurici es llançà amb una fúria lenta cap al seu objectiu. Amb el braç i la boca immobilitzava el cap de la noia damunt el coixí; la subjectava encara amb el pes del seu cos; i amb la mà lliure cercava d'insinuar a la carn d'ella la persuasió de les carícies. La filla de la portera es va debatre encara una estona, fins que tingué un aflluixament sobtat. Va cloure els ulls. Jaia, com morta, a mercè d'ell.

Maurici se'l mirava amb el cor oprimint (el plomell, el drap) i una foguerada va pujar-li a les galtes mentre una esgarripança li ondujava a la pell. Servava encara en part la sensació de neteja i frescor del bany que havia pres rera l'estupre, sentia encara en part el benestar del desig satisfet, el descans d'un bon cansament; però el foc caliu del seu neguit s'abrandava amb la vista del drap i el plomell que la filla de la portera havia deixat caure al mig de l'estança.

L'home seia profundament rera la taula del despatx, sentint a la seva esquena pujar el brogit del tràfic, despertat, del carrer. Però de fet tornava a ésser damunt el llit de la minyona absent, on panteixava retut per la seva victòria. Carmeta es despenia d'ell i li llançava una mirada d'odi abans d'esmunyir-se enfora de la cambra on havia estat violada.

I ell s'estremia encara pel record d'aquella mirada, quan una clara visió de pau va envair-li l'esment. Les amors de Maurici. Dins l'estança enfosquida, aquest les va veure sobtadament sota el sol, a la platja llunyana: els fills que jugaven; la muller activa, somrient, vigilant. Però la dolça escena desaparegué tot d'una sota l'ombra del monstre. Maurici el tornava a veure assegut on ell era, a l'aguait, terriblement nu i reculat; però aquesta vegada l'obscura visió el turmentava amb l'horror d'ell mateix.

Els pensaments li duïen un acorament infinit. Maurici recordava la seva joia brutal en sentir les palpitations de l'esglai de la noia. Recordava el panteix, el tremolor, la final pallidesa i l'aflluixament mortals de Carmeta. Tornava a veure-li als ulls la ira, l'angoixa, l'odi. La sentia de bell nou fugir duent-se'n al cos el rastre del monstre.

I bé calia que el monstre ho pagués. Per

la noia que n'havia estat víctima. Per Maurici mateix; perquè, com podria estar mai tranquil sabent que un pretext fiblórdi qualsevol podia fer dominant el monstre que vivia dins ell? La sentència era: a mort! i Maurici es sentia al front la fredor d'una suor mortal.

Dins l'home condemnat la sentència resonava com una grotesca riada cruel. Ell no en discutia pas l'escaiença. Pel seu immens recul vers l'instint pur, per la seva profunda caiguda de nivell en cultura, Maurici es desdenyava fins al menyspreu de la vida. Però encara va entendre's un moment. «No hi havia res en l'actitud de la noia que en pogués trair una possible indulgència?»

Si s'hagués pogut demostrar esvait o minvat el mal que havia fet el monstre, Maurici hauria pogut encara oferir a aquest l'ocasió de mostrar que podia desaparèixer tot sol. Però debades va cercar el condemnat una excusa en l'actitud de la filla de la portera, de la qual veia novament la ira, l'odi, l'angoixa. La mort del monstre, doncs!... i, puix que el monstre era en ell...

Lentament Maurici va obrir el calaix que tenia davant, i al calaix hi havia un revòlver. El condemnat avançà vers l'arma una mà lenta i segura...

En la seva dissort, la filla de la portera tenia aquella tarda la sort d'estar sola al recambro de sota l'escala. Mirava l'entrada amb ulls coents, sense veure la gent que hi passava, i dava un mateix tomb a pensaments insistents i monòtons. Se'l formulava per dins, i de vegades fins els deia baixet, amb paraules que adés eren influïdes per l'art literari: «Perduda, a la flor de la joventut!», adés pertanyien al lèxic de minyona i xofer que predominava en aquell tros de món on solia estar-se Carmeta: «Recol, recol, recol quin bullit!»

A la llarga el desesper de la noia, compost de vergonya i de pena, esmicolat en volves brillants de dolor, davallà al fons de la seva consciència ensopejada i va quedar-s'hi formant un tou no desplaent. Carmeta va romandre acompanyada a la seva cadira una estona ben llarga no pensant en res, gairebé ni patint. A la fi es redreçà, mogué enrrera el cap adolorit, avançà les sinies, estrènyer les cuixes i sentí intensament la dolçor de la carn.

A l'empar d'aquell moviment maquina del cos, a traïció, els pensaments de la noia s'esmunyiren pel canu d'on ella obstinadament els havia mantingut apartats. L'horrible escena es desenrollava altre cop en el record de Carmeta. Però era efectivament horrible en la visió que ella en tenia aleshores? O, si és que ho era, ¿no era precisament l'horror el que en feia una aventura més puixant i més densa que no les fetes de galans en films o admiradors en vorera o botiga? Una foguerada encara a les galtes, un nou moment d'intensa vergonya, i la filla de la portera va deixar-se lliscar per aquella via novella.

Una sorpresa autèntica, un tendre meravellament va acompanyar una estona els pensaments novells fins que es va perdre en una engrescadora revelació gloriosa. La noia es veia fugir d'aquell home, es veia com el combatia i l'odiava. Però també se sentia com en protesta baixet — amb panteix, murmuri, gemec —, sense un crit, sense un xiscle! Tot havia passat entre ells sense renou, com entre còmplices.

Maurici! Carmeta va murmurar aquest nom amb una tendror tota nova a la veu i una força novella dins l'ànima. ¿No cercava ella l'amor d'ell, sense adonar-se'n, des del primer dia que se li havia presentat amb drap i plomell, amb pretext de neteja? I la final mirada d'odi que ella li havia llançat dintre els ulls, ¿no era l'esbravament de la força que havia hagut de fer-se per a no respondre al ritme amorós?

Carmeta ho pensava obscurament, ho comprenia amb una claror meravellosa. La nova emoció de l'amor li donava una serenitat, una simplicitat que el seu esperit no havia conegut fins aleshores. Va alçar-se; i en emprendre la marxa, escales amunt, cap al pis de Maurici, cap presentiment no li deia que el trontoll del camió que passava consumia el soroll del dispar que li colpia la vida.

La filla de la portera va entrar al pis de l'amor amb el cor ple de la nova alegria. Al passadís va cridar: «Senyoret!» i tot d'una: «Maurici!» Silenci. Va esperar. Silenci encara. Estranyada, la noia va empenyer la porta del despatx i va entrar dins l'estança enfosquida. A terra, el drap i el plomell; darrera la taula, Maurici.

—Senyoret—va dir la noia simplement—, aquesta tarda m'ha fet molt feliç. L'estimo amb tota l'ànima!

Al cap d'una estona:

—Amor meu, no em contestes?

Els ulls de Carmeta, avesats a la llum resplandent, van comprendre a la fi; el seu cor va encongir-se dins una opressió dolorosa. Però la noia servava la serenitat i la senzillesa heroiques que l'amor transmutador li donava. La revelació que havia tingut, gloriosa, no es desavenia amb la tragèdia.

S'inclinà sobre el moribund, murmurà: «Testimo!» Als ulls de Maurici, on el tel de la mort ja es formava, s'encengué la darrera flama de vida. L'orella amatent de Carmeta va copsar aquests mots: «M'ho podies... haver... dit... abans!»

El cos, mort, caigué de costat damunt el braç de la butaca. La noia veié aleshores la sang i el revòlver. Allargava la mà vers l'arma, quan un pensament sobtat li estroncà el moviment:

—I si s'hagués agafat l'arròs?

I quan sortí a l'escala a dar l'alarma, la filla de la portera (canviada en seguretat, per la il·lusió, l'esperança) pensava:

—Viuré pel nostre fill!

ELS LLIBRES

Carles Riba, *Estances*. Llibre segon, precedit de la reedició del primer (Edicions «La Mirada»)

Paraules i metàfores: paraules que prenen un ritme, com si les animés un moviment de dansa, solemne i sagrada, i dibuixen unes metàfores. Darrera de tot, hi ha el poeta, el creador. Cada metàfora és una àmfora, bella per fora i plena per dins; el poeta, prèviament, l'ha modelada en forma d'estrofa. Cada estrofa n'engendra una, dues, tres més; adquireix cada vegada nova vida, o bé, dona novament vida a unes noves paraules o metàfores. En aquest joc,

Carles Riba, per Obiols

que diríeu automàtic, el poeta va recreant-se ell mateix; ell és la matèria; i la paraula i l'estrofa són la forma. Però també ell és la forma; i paraula i estrofa, la matèria. Tant se val començar per la forma com pel poeta. El poeta pot infantar la paraula o la imatge, o el ritme; o també, poden començar les paraules o les imatges. L'obra d'art, a l'inrevés de la d'indústria, és reversible; la matèria porta a l'home, tant com l'home a la matèria. Car és precisament una matèria humanitzada, o la identificació de la paraula i l'home, el veritable fons de l'obra lírica.

Aquesta identificació tan assolida, potser a Catalunya, no es troba en cap poeta com en Carles Riba, en les *Estances*. I, encara, és curiós d'observar quina igualtat de concepte poètic resideix a la seva obra lírica, que abraça de l'any 13 al 30 del nostre segle. Per tot arreu aquell neguit d'una forma incessantment renovada, i buida de tot contingut romàntic; és a dir, sense desacord amb ella mateixa. A Carles Riba,

per a ésser poeta, no li ha calgut contar-se, ni contar el món exterior; n'ha tingut prou amb fer versos. La poesia de cadascun és el seu argument.

Per això també, davant d'aquesta «poesia per la poesia», d'aquest lirisme sense empenyes exteriors ni vingudes anecdòtiques de dintre, fa de mal posar en obra aquella distinció entre subjectiu i objectiu. Car el poeta no vol produir el seu estat interior, sinó en tant que ell és poeta; ni tampoc vol reproduir l'espectacle del món, sinó en la mesura que allò és moment poètic. Carles Riba és subjectiu en allò que l'objectivitat és subjectiva; o és objectiu en allò que nosaltres som l'objecte de nosaltres mateixos. Carles Riba, com a poeta, és una consciència poètica.

Si llegim tot el recull d'*Estances*, notarem l'evolució del poeta només en un punt: l'estil. El primer llibre empra l'arquitectura de l'al·legoria. Cada poema podria dibuixar-se o esculpir-se com un grup plàstic; una escena deturada, els protagonistes de la qual són abstraccions personificades: la Joia, la Mort, el Temps, l'Ànima... El credo estètic i líric del poeta en aquest moment pot ben bé precisar-se amb un vers d'aquell llibre:

Val més la teua imatge que no mil pensaments.

El poeta vol condensar tots els pensaments en imatges molt concretes, esculpides. Llur presència, quan no sigui entenedora, serà bella. Val més la imatge que no pas el pensament... quan una imatge és també un pensament. Però el pensament val per la imatge, en bona lírica.

Però l'estil estètic esdevé dinàmic en el segon llibre; i, encara, dintre del llibre adquireix un moviment creixent; ha desaparegut l'al·legoria; ara són espurnes de metàfora; suggestions musicals. Més que vist el poeta vol ésser sentit, en l'accepció que els catalans donem a la paraula SENTIR, tant si la referim a l'òida com al sentiment. En aquest cas la doble significança del mot li dona més exactitud i més abast.

Si s'ajunten dos mots, perquè una música sense llar davant meu viatja.

Aquests dos versos diuen el sentit de la poesia de Carles Riba a la seva darrera fase; poesia intensa i obsessió de lirisme; que no es dona a la primera lectura; però que no ens abandona una vegada copada; que ens giravolta per la memòria com les frases musicals i que visita els recoms de la nostra sensibilitat, com un perfum invisible i lleuger, carregat d'una subtil violència. I que no tendeix tant a produir una convicció, com feien els romàntics—oradors en vers al cap i a la fi—, sinó a desvetllar-nos un estat: quelcom de paradís artificial i d'experiment anímic.

ROSEND LLATIES

NOTES I RETALLS

Les col·leccions i el fisc

Mme. Franklin-Grout, hereva de Flaubert, havia llegat uns quants manuscrits d'aquest a un acadèmic que ha escrit diversos estudis sobre l'autor de *Madame Bovary*.

Obert el testament, el notari digué a l'acadèmic que calia pagar els drets de successió. Aquest s'hi conformà, pensant-se que es tractava de pocs milers de francs. Però el fisc reclamant el 40 per 100 del valor dels manuscrits segons taxa dels perits, els drets pujaven a uns dos cents mil francs.

L'acadèmic hagué de renunciar al llegat: els seus recursos no li permetien de pagar una suma així.

Els manuscrits de Flaubert corrien, doncs, el perill de la dispersió o de l'emigració a l'estranger. Per sort, el Dr. Lucien-Graux, que ja posseïa d'altres autògrafs de Flaubert, s'ha avingut a comprar els manuscrits, per afegir-los a la seva col·lecció que pensa deixar al Museu de Chantilly.

Però quan vingui l'hora d'aquest llegat, que desitgem ben llunyana, el fisc tornarà a cobrar un altre tant per cent, més petit aquesta vegada perquè les deixes a museus públics tenen tarifes especials.

Com sol succeir sovint, aquests manuscrits de Flaubert mobilitzaran sumes molt més importants que les que valgueren al seu autor. *Salammbô* li fou pagat en 30.000 francs—l'any 1862—i encara molts van trobar excessiva aquesta xifra i molts altres van creure que era un bluff de l'editor Michel Lévy.

Crítica anglesa

En el *John O'London's Weekly*, W. L. Middleton ha publicat un article sobre Jean Giraudoux. Destaquem-ne aquesta frase, que podríem posar al costat d'una observació de Maurici en *Els discursos del doctor O'Grady*:

«Alguns diuen que Giraudoux arribarà a ésser un dels membres intel·ligents de l'Acadèmia Francesa. D'altres li pronostiquen una anomenada més duradora. Tot esperant, Giraudoux és un home de la seva generació, el primer escriptor francès notable que hagi jugat al futbol.»

Per a una millor coneixença

A Londres, els periodistes han donat un dinar a Bernard Shaw. En el seu brindis final, el paradoxal irlandès va dir, entre altres coses divertides:

—Jo també sóc periodista. Però és llàstima que la majoria de les persones que ens lleixen, no ens hagin vist mai. Per això proposo que de tant en tant, un autor descobert passés els periodistes pels carrers amb un cartell que digués: «Aquí teniu els autors del que cada dia llegiu als diaris.»

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES

I PRESSUPOSTOS GRATIS

EL MÉS GRAN ASSORTIT DE
LLIBRES

FRANCESOS

CASTELLANS

ANGLESOS

ITALIANS

els trobareu a l'antiga

Francesa 8 i 10 Rambla del Míg

Biblioteca Literària

acaba de publicar

ANIMES HONRADES

de

GRAZIA DELEDDA

Traducció de Maria Mariné

Preu: 3'50 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalonia

17, Plaça de Catalunya, 17

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES ARTS DISCOS

UN HISTORIADOR I APOSTOL DEL NACIONALISME CATALÀ

Dr. Josep Narcís Roca i Ferreres

Dues passions han estat les dominants en la vida d'aquest home exemplar: la història per a fer conèixer i estimar Catalunya als catalans, i la propagació dels ideals de llibertat individual i col·lectiva, les quals passions, de fet, eren sol·les una: la de retornar a Catalunya i als catalans la llibertat com a poble amo i senyor d'ell mateix.

Els seus treballs històrics, publicats en diaris i revistes, revelen la cura, la precisió en llur dictat i demostren un judici crític afinat, quan oportunament els amplia amb comentaris propis. Així el veiem mencionat per En Rovira i Virgili en la seva *Història Nacional de Catalunya* i per En Ferran de Sagarra en el discurs presidencial de l'Ateneu Barcelonès en inaugurar el curs de 1930-31.

En dit concepte és de notar l'extens estudi que publicà en la *Revista de Girona* durant els anys 1885 a 88 referent a *La Immortal Ciudad. Recuerdos de la historia y de los monumentos de Girona*, i el reproduït en *Lectura Popular* (núm 253) tractant de *La Diputació General de Catalunya* i d'els *Pahers i primis Consellers de Barcelona*. No pretenem, però, presentar l'historiador; el que ens interessa és fer conèixer el fervorós apostolat adreçat a aconseguir amb la seva forta propaganda la definitiva llibertat de la terra catalana, al qual fi reproduïm alguns fragments de la seva doctrina nacionalista, publicats durant els darrers anys de la seva vida.

Com que en els seus temps no era abundant la premsa escrita en català, els diaris com *La Publicitat*, *El Diluvio* i *El Federalista* li feien el favor, segons ell mateix manifesta, d'admetre els seus escrits com col·laborador lliure. L'any 1885 entrà en relació amb el periòdic bisetmanal *L'Arc de Sant Martí*, que es publicava a la veïna població de Sant Martí de Provençals des del 1884, on no deixà de publicar un moment, mentre l'estat precari de la seva salut li ho permetia, nombrosos escrits exposant la seva doctrina en pro del nacionalisme català, manifestant-se agraït de poder propagar el seu credo, que era el de tota la seva vida, des de les pàgines d'un periòdic català.

Talment així ho manifesta ell mateix. «De fa molts anys penso igual, desitjaria veure els catalans emprendre un moviment regionalista pacífic i legal, però enèrgic i constant, voldria poder commoure'ls i portar-los a ocupar-se de les qüestions d'independència política i administrativa de Catalunya».

«Les qüestions aranzelàries i altres d'interessos materials, per importants que siguin, no em semblen prou poderoses per commoure l'opinió de Catalunya en pro de l'autonomia. Igual em sembla la purament literària i el mateix la qüestió de dret civil particular».

«Aquestes tres grans qüestions no han estat suficients per a moure vivament i fonamentalment la generalitat dels catalans i portar-los a una acció autònoma constant, forta i atrevida. Aquesta és la causa de la vivesa dels meus escrits, contra l'apatia i la fredor dels meus compatriotes. Que no es deturin en les qüestions aranzelàries o material, literària i legislativa civil o jurídica privada. Aquestes tres qüestions no han estat prou per a aixecar en pes els catalans fins al punt de mantenir un persistent i agitat moviment autonomista».

Acusa el caràcter català de pecar del defecte d'èsser massa sensible i d'èsser massa afalacats dels governants, a les promesses i bones paraules dels dominadors, d'èsser excessivament inexpert, fiant en els falsos elogis i mentideres qualificacions. Per ésser en extrem confiats, optimistes i innocents, s'han perdut sempre.

Altres defectes dels catalans és posar en el treball material i llurs interessos extraordinària activitat i gran intel·ligència, descuidant en canvi el treball i l'interès d'ordre moral, relacionat amb el dret públic. Deixar-se dominar com a incapaces per a governar-se a si mateixos, com si no mereixessin altres dictats que el de laboriosos industrials i haguessin perdut el d'independents i forts de què tant havien estat mereixedors els antics catalans.

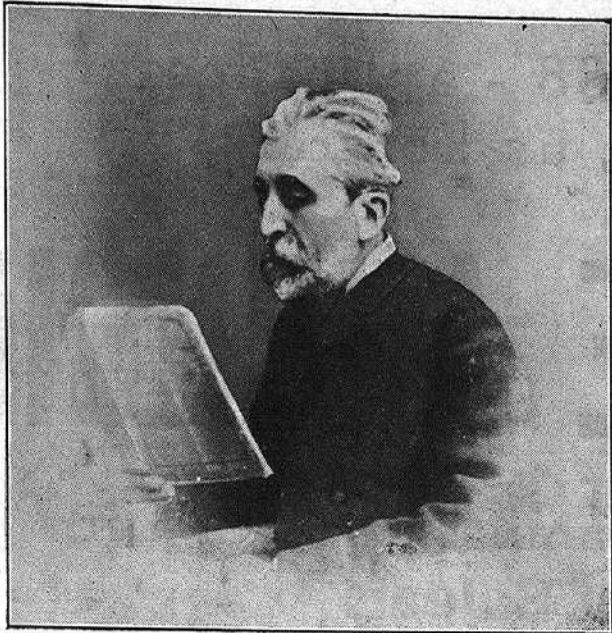
Es dol de no escriure millor el català i comenta aquest fet en un article encapçalat amb els mots *El Verb de la Pàtria*, on parla de la llengua catalana, planyent-se de no saber tractar-la amb prou correcció.

Completa aquestes exaltacions en pro de la llengua, un altre article on cerca el remei i la solució dels esmentats inconvenients, parlant de *L'Ensenyança i estudi del Català*. Comentant la imposició de la llengua castellana, diu: «Per què els mestres castellans no han d'aprendre el català per a ensenyar a Catalunya, com fan els nostres mestres catalans, que aprenen el castellà per a ensenyar a Espanya? Una llei pot tornar l'oficialitat al català».

«Catalunya té condicions per ésser un Estat autònom confederat o aliat; ho prova el passat en què durant un mil·lenni d'anys ho va ésser, i ho serà el dia que resoltament ho vulgui, sense trencar la unitat espanyola i sense renyir amb les altres nacionalitats d'Espanya».

«Per a assolir i viure tal categoria necessita no sols un conjunt de circumstàncies materials, de geografia, llengua, raça, vida financera i econòmica, sinó també, a la vegada, caràcter, patriotisme, resolució, voluntat i fermesa, és a dir, geni nacional». Opinió confirmada en un dels seus escrits titulat *La llibertat regional a mercè de Catalunya*, en el qual recorda les paraules de Pau Claris dites en el discurs dirigit als Estaments, el setembre de 1640: *Què us falta, catalans, sinó la voluntat?*

Completa aquest argument manifestant: «Sense patriotisme, sense amor a la terra i les seves glòries, sense afecte als avantpassats i al seu record, no hi ha nacionalitat. Sense dignitat de poble i aspiracions elevades, no hi ha Estat. Aquestes condicions morals són indispensables, molt més necessàries que les de caràcter material, les d'aquest ordre priven a Catalunya de tirar re-

solament dret pel camí d'èsser altra vegada el que havia estat. Un patriotisme un xic ferm hi passaria per damunt sense dubtar ni un moment. Si el càlcul fred ha d'aquilonar i s'ha de calcular matemàticament en quant poden restar perjudicades la indústria, el comerç i els altres negocis de Catalunya nació, del que ho són ara de Catalunya província centralitzada, uniformada i esquarterada, gent de negocis, calculeu-ho bé, ja que us falta alè patriòtic».

Fent al·lusió a la perspectiva dels empleus, recorda que al segle XVII bon nombre de juristes catalans, alguns de mèrit, autors de bons llibres de llur facultat, eren doctors o jutges de l'Audiència reial pagats per la Diputació General de Catalunya, però nomenats pel govern central i que per a servir llur empleu a satisfacció dels que els havien nomenat, eren injustos amb els catalans atropellats pel govern, el virrei i les tropes. Donaven la raó als enemics de la Pàtria, sentenciaven contra els seus propis germans, sostenien i ajudaven el govern desafortunat dels Privats i Virreis dels Felips de Madrid, arribant a fer-se tan odiosos que quan esdevingué la sublevació nomenada dels *Segadors*, l'any 1640, foren perseguits cruelment i alguns morts bàrbarament per l'atropellat poble.

Amb ocasió d'un acte de germanor entre els redactors d'*El Sabadellès* i els de *L'Arc de Sant Martí*, celebrat a la ciutat de Sabadell, pronuncià el doctor Roca un notable discurs en el qual va fer constar: «Sols la causa de Catalunya m'ha portat aquí treient-me del recó on em tenen enfonsats les malalties i la tristesa per desgràcies de família. Ni el desig de conèixer els companys de Sabadell, ni el de trobar-me en una reunió d'amics i de tan agradable fraternitat com aquesta, m'haurien portat, de no haver estat qüestió de patriotisme i d'idees de llibertat Pàtria».

«He vingut recordant que quan s'obre un camí o carretera en terreny muntanyós, fereixte desigual, va un home amb una bandereta a la mà, molt més endavant dels enginyers i es posa a l'indret més alt i lluny que pot, a la direcció que ha de tenir el camí o carretera, per a senyalar la via que haurà de seguir i el punt on ha d'arribar. Vull ésser aquest home, aquest sentinella avançat, per al catalanisme en benefici de la llibertat general».

En un dels seus escrits, titulat *Sense qui, no farem res?*, al·ludeix les classes populars, les quals, si no arriben a interessar-se per l'autonomia de Catalunya, aquesta no arribarà a mig camí. Pot prescindir de l'element conservador, que posa l'autonomia catalana al darrera o al d'essota de molts interessos cosmopolites, de partit polític, o de classe social o de secta o escola religiosa. Sense aquests elements el catalanisme pot fer-ho tot; amb ells sols no faria res, seria una nosa, més que una utilitat o servei. Sense qui no farem res els autonomistes de Catalunya, és sense les classes obreres catalanes, les jornaleres, tant rurals com urbanes, els treballadors manuals, el proletariat, la petita menestralia i petita propietat rural.

La història ho comprova. Quan els conflictes de Catalunya amb els reis Joan II i Felip IV, trobem que mentre les classes populars es llençaven de cop i volta a la defensa de la pàtria, els nobles, els eclesiàstics titubejaven si fallirien a l'obediència del rei o anirien al costat de Catalunya i contra la monarquia que la volia esclavitzar i políticament destruir o matar. Per això el comte-duc deia que solament la *plebe* de Catalunya estava en rebel·lió, procurant mantenir al seu costat i del rei els nobles i eclesiàstics, dient als ambaixadors catalans en so de queixa que: *el gobierno de Barcelona estaba en manos de sacres y zapateros*.

L'autor d'aquest escrit—diu el Dr. Roca—ha vist encara essent un noi, els menestrals i jornalers de Barcelona alçar-se amb les armes a la mà i fer barricades al crit de llibertat i Catalunya. La tradició popular d'autonomia, en la nostra terra, és antiga i constant; que no faltin, doncs, els autonomistes catalans d'avui a la tradició popular dels nostres avantpassats, cridant al seu costat els elements populars».

El concepte que li mereix la classe obrera, l'exposa declarant que de molt jove (els anys 1854 i 55, i en 1873) ha dit i repetit: «Pot tenir-se completa confiança en els obrers catalans per la seva honradesa i judici; tre-

Guerra al decorador!

En l'any 1925 tingué lloc a París l'Exposició Internacional de les Arts Decoratives. El certamen assolí aquell *succès* mundial, turístic i espectacular que els francesos saben, com ningú, fer recaure damunt totes llurs manifestacions.

I els resultats tècnics, i en aquest cas artístics, de l'exhibició, quins foren realment? Pobres, pobríssims. L'Exposició parisenca no féu avançar ni una passa l'art decoratiu. Fou més aviat la consagració de les més indigents solucions artístiques, i la valorització dels nous tòpics de la decoració. Apoteosi del gris i de l'argentat; de les estructures pesades i de les formes cantel·ludes; del cubisme més epidèmic i de l'esnobisme menys intel·ligent...

Després, naturalment, n'hem tocat les conseqüències. Foren molts els decoradors «de províncies» que realitzaren la clàssica escapadeta a París, i entremig de dues funcions de music-hall tregueren el nas a l'Esplanada dels Invàlids per a veure què es feia per Europa en matèria de decoració. Després, de retorn a llur terra i refent el viatge amb la imaginació, s'adonaren que anaven terriblement endarrerits; que totes llurs reedicions dels estils clàssics ja no es portaven. Llavors els nostres decoradors sentien una prujia terrible de posar-se a la *page*, importaren a Barcelona l'estil «París 1925», el qual, si ja era dolent de si, ho resultà molt més a casa nostra, aliat amb les escorrialles del modernisme de l'època de l'Eixample.

Producte d'aquest sobtat modernisme dels artífexs i industrials barcelonins han estat uns quants establiments i algun cinema, que la gent senzill, plena de bon sentit, ha qualificat de flusteraris. Una conseqüència lamentable d'aquestes realitzacions equivocades, ha estat que moltes persones sensibles i intel·ligents vegin amb recel tot el que es reclama de modern i de nou. En resum, un descrèdit inicial per a l'esperit de la nova època, ja de si prou difícil d'infiltrar en la nostra vida urbana.

El fracàs era inevitable, donat el concepte especial que hom té de la decoració. Per a molts, decorar és anar enganxant «motius ornamentals» i «elements decoratius» damunt l'obra bàsica i les estructures fonamentals. Vestir, com si diguéssim, les formes nues. Treball per al qual és necessària ben poca intel·ligència, car existeix un vastíssim repertori de «motius ornamentals» i d'«elements decoratius», a l'abast de totes les fortunes i de tots els gustos, especialment del gust de tots els pintaparets improvisats en directors artístics.

Vet ací que tots aquests senyors es digueren: «S'ha de fer modern? Molt bé: arreconarem tots els pastitxos arqueològics i tota la decoració floral. En les parets, en lloc de greques i de clorobosc, pintarem ratlles trencades i discos de gris i de plata. D'ara endavant, el lloc on havia d'anar un gerro l'ocuparà un objecte informe, i aquí, en comptes d'una garlanda de roses, una mica de llauana retallada i de vidre sense polir. Sobretot que no ho entengui ningú, i a veure qui és el que ve a dir-nos que nosaltres no som moderns?»

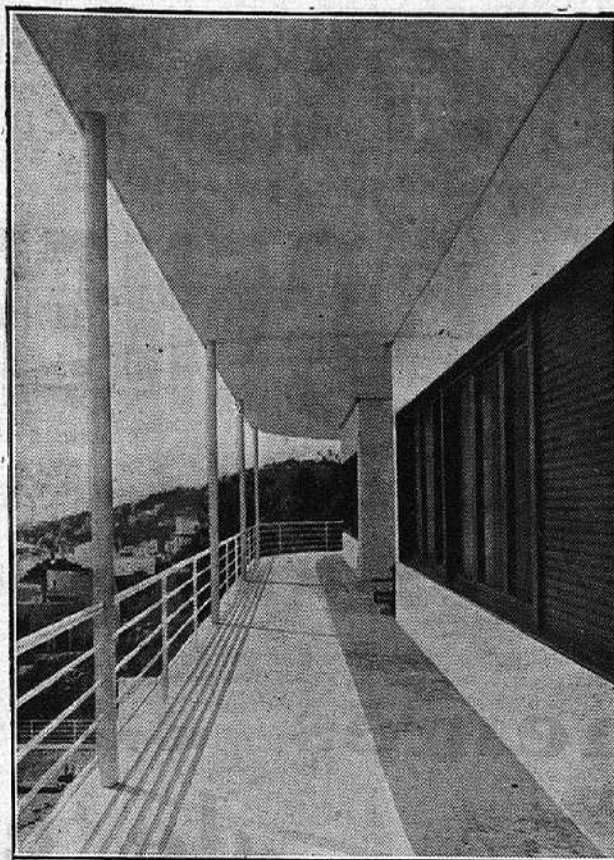
I aquí tingueren la falla fonamental. Incapaces de percebre les característiques dels temps presents, no s'adonaren que l'esperit modern era precisament el triomf de la forma nua, despullada d'aditaments i de superposicions, fossin aquestes de l'estil que fossin. L'esperit d'una època no obeeix pas balladors i enèrgics. En ocasions ben crítiques per Barcelona, com el bienni d'Espanyol i les revolucions del 68 i 73, els veïns de prop, he estat en mig d'ells en plena revolució i república, entre els més exaltats, i sempre he vist seny, lleialtat i honradesa, al costat de l'entusiasme per les llibertats i reformes. Cert que mai no faltaven excessos quan són a milers els homes avalotats o indignats, però han estat tan pocs que es pot tenir completa confiança en la classe obrera de Catalunya».

En defensar la doctrina autonomista, recorda que Felip IV escrivia al seu virrei de Catalunya, el comte de Santa Coloma, a 9 de març de 1640, que primer eren les lleis de la monarquia espanyola que les constitucions particulars de Catalunya; que aquestes no havien d'aturar les altres, perquè les antigues constitucions catalanes tenien força quan Catalunya estava separada d'Espanya, però ara no, essent qualificades a la cort de Madrid de menudèries provincials.

Per això, quant a llibertats individuals i constitucionals, declara que de molt jove és partidari de la República democràtica, i quant a llibertat local, ho és de la Catalunya confederada, i com a camí intermediari accepta provisionalment l'autonomia federada per regions. Conceptes que va exposar en l'acte celebrat a Sabadell ja mencionat, els quals, junt amb els darrerament descrits, van impressionar vivament els concurrents, motivant la publicació de la següent semblança: «Adalid incansable de la causa catalana, malgrat frisar als seixanta anys d'edat i tenir una salut perjudicada, conserva un cor fogós i cap clar com cap altre dels més joves partidaris del nacionalisme català».

Respectacle pel seu aspecte recollit i modest, franc, sense pretensions, amb un coneixement del món que revela a cada pas sense adonar-se'n, de seguida es fa seves les simpaties de tots els que l'escolten, res-

al caprici ni a la fantasia, sinó que és la imposició de la manera actual de viure i de la constant evolució. Així l'esperit d'ara va marcat de les manifestacions dels nostres dies, sobretot de l'imperi de la màquina i de les seves derivacions—comunicacions ràpides, cinema, música mecànica, etcètera—. Apuntem també com a senyal de l'època, el florejament esportiu; no solament dels esports típicament moderns—aviació, automòbil—, sinó del clàssic atletisme.

Casa Vilaró, per l'arquitecte Sixte Illescas, recivida realització d'absència decorativa

Quines són, doncs, les normes que es desprenen de les diverses formes adoptades pel viure contemporani? Pocs mots: sobrietat, economia, puresa, ordre... Enfront de les complicades manufactures d'ahir, la simplicitat de la màquina. Enfront de les penjaolles sumptuàries, i els salons decadents, el tors nu de l'atleta damunt el rectangle verd de l'estadi.

Aquest és el nou estil de l'època. Per a concretar-lo en poques paraules podríem dir-ne l'estil de «la pell i l'os». Fora enfarfecs i barroquismes. Res més—res menys!—que la pell i l'os. Triomf de les formes pures, de les línies harmòniques i de les proporcions justes. L'única art aplicada que va a to amb l'home, és la moda femenina: la roba folgada, resseguint la línia del cos. Boga del mallot de bany. Divinització de les *girls*. Triomf de la nuesa!

Encara un altre mot d'ordre de l'època: qualitat. Per a tots els pseudo-decoradors, modernisme és sinònim de barator. Fusta de pi deixada de primera capa; llauana i vidre mal tallat... Imbecilis! El nou estil reclama poc i bo. Als nostres sentits els plau reposar en les nobles i pures matèries: el marbre, el cristall, el gres...

Tenim confiança en les nostres joves promocions d'arquitectes. Esperem que sabran eliminar el decorador, i cercar, en canvi, la cooperació dels bons artesans, verges de preocupacions decorativistes. Confem sobretot en aquest grup del G. A. T. E. P. A. C. i en la seva obra de proselitisme. Són els joves que han nascut i han mamat en la nova època els qui han de realitzar l'estil nou, i no els decrepits directors artístics maquillats d'art nouveau.

ANDREU A. ARTIS

DISCOS

L'enregistrament elèctric

L'avenc més considerable i el que ha contribuït al perfeccionament de la música mecànica és el pas de l'enregistrament acústic a l'elèctric.

En anar a detallar el procés d'aquest últim, cal prevenir que tot i ésser una modificació radical en el procediment, té encara alguna fase mecànica, al principi i al final del procés.

Els elements de la instal·lació es componen de tres aparells: un microfon receptor i transformador alhora de les ones sonores en ondulacions elèctriques de mínima energia, un amplificador que eleva l'energia d'aquestes ondulacions sense tocar llur forma, i per fi, en darrer terme, un enregistrador propi que en rebre aquesta energia elèctrica la transmet a un buri que grava en forma plàstica aquestes ondulacions. Així, doncs, hi ha una part mecànica al començament, és a dir, a l'entrada al microfon i també en la impressió del buri. L'electricitat és l'intermediari que ha substituït a l'acústica dels enregistraments mecànics.

La facilitat més gran obtinguda ha estat la simplicitat en el control, puix l'energia fàcilment es pot variar segons siguin la potència i timbre dels instruments o les veus, permetent a més a més una certa mobilitat en la col·locació dels executants, els quals no han d'actuar amb les precaucions que abans s'havien de pendre en enregistrar llurs audicions.

Això comporta un camp enorme fins ara vedat a l'enregistrament o a la difusió, és a dir, tots els actes i audicions que no eren possibles en l'estudi, poden ara ésser enregistrats, i això que des del gramòfon només sigui un avantatge, quant al microfon, pot anar als teatres i sales de concert sense exigir el desplaçament dels artistes, en la ràdio i en el cinema sonor ha tingut un desenrotllament gran, i els ha permès la difusió extraordinària que actualment veiem.

Això ha valgut als discos la incorporació d'un repertori que abans no era possible. Tota la literatura musical a base de l'orgue i també les obres de cant i orquestra que requereixen un gran nombre d'executants que no era possible encabir en un estudi acústic, era inèdita per al disc fins que no s'ha emprat el procediment elèctric, que permet acudir amb el microfon a les sales de concert, fent de vegades simultània l'audició pública i l'enregistrament per al disc.

J. G.

BADRINAS

Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal

Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

raspalls per a tots els usos

articles de neteja — objectes per a presents

rambla de catalunya, 40

són encara catalanistes ni regionalistes decidits».

Per a assolir aquest fi demanà acolliment a la premsa, encara que no fos addicta a les doctrines que defensava, inclús la redactada en castellà, perquè els molts catalans que haguessin perdut l'habitud de llegir en la pròpia llengua que parlen s'assabentessin de la seva doctrina.

Després de llargs i continuats sofriments, morí entre les nou a deu hores de la nit del dia 29 d'octubre de 1891, estant com sempre treballant pels ideals que han estat els de tota la seva vida. Les darreres feines que deixà inacabades van ésser l'estudi de la *Carta pobla* de la Vall d'Andorra que es troba a l'Arxiu de la Seu d'Urgell i la biografia de Jaume Balmes, destinada a ésser publicada en l'edició de la *Galeria de Catalans Il·lustrats* que completà Josep Coroleu.

La tarda del 30 d'octubre d'enguany en farà quaranta que les despulles del Dr. Josep Narcís Roca i Ferreres sortien de la seva casa del carrer de Flaxaders, núm. 39, travessant les vies de la Vella Barcelona, acompanyades de nombrosos amics i devots de les doctrines que en vida havia defensat, constituint imponent manifestació de dol, acudint-hi immensa gentada, no d'aquella que està feta a concórrer a manifestacions pomposes, sinó la que solament es cuida de casa seva i no falta mai a cap deure moral amb la família i amb la societat.

El qui això escriu recorda com una de les fortes emocions de joventesa la pèrdua d'aquell apòstol que amb els seus escrits ensenyà a prosseguir l'estudi de la història de la Pàtria i a estimar per sobre de tot a Catalunya.

AURELI CAPMANY

Aquestes notes històriques sobre el precursor més clarividet del nacionalisme català, han estat escrites en període de censura governativa. L'ur redacció fóra ara molt diferent.

ANUNCIANTS...

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

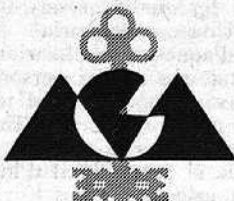
mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fàbriques i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

Suscriviu-vos a MIRADOR

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.
que viu a
carrer..... n.º es subscriu a MIRADOR
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

..... de de 193.....

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

—No us sembla que això de la propina és humiliant?

—Sí, senyor... quan és petita.

(Ruy Blas, París)

—Ja et devies creure que m'havia perdut.

—No he estat mai optimista.

(Everybody's Weekly, Londres)

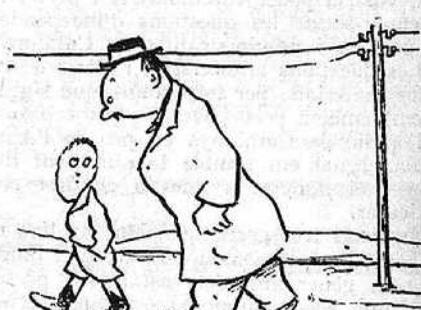
IMPRESOS COSTA
Azeito, 45 - Barcelona

—Només fa dos mesos que som casats i ja no m'estimes.

—Quan festejàvem ja et vaig dir que no m'agradaven les casades.

(Candide, París)

—Progresses gaire a estudi?

—Ja ho crec! Al principi ni m'atrevia a mirar el mestre i ara ja li tiro boletes de paper mastegat!

(Pages gaies, Yverdon)

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10016

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menses
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franqueta a Oficines Laboratoris Sòhatar, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.